

14 Abel Tasman-route

35 km ca. 2,5 uur

Deze route begint in Lutjegast, de geboorteplaats van de 17e-eeuwse ontdekker van Tasmanië en Nieuw-Zeeland. Lutjegast ligt op de noordelijkste van een aantal brede ruggen die het Zuidelijk Westerkwartier van oost naar west doorsnijden. Deze ruggen zijn gevormd door het landijs. Op de ruggen ontstond een besloten landschap met houtsingels op de perceelranden. Met het aangrenzende deel van de Friese wouden behoort dit gebied tot het kleinschaligste van Nederland en vormt een sterk contrast met de open weilanden in de tussenliggende laagten, waar niet houtwallen maar sloten de grenzen vormen.

1 Lutjegast was de geboorteplaats van Abel Janszoon Tasman. Hij werd geboren in 1603 en stierf in 1659 in Indië. In 1642 ontdekte hij Van Diemensland (Nu: Tasmanië) en Nieuw-Zeeland. Dat hij zijn geboortedorpje nooit vergat, blijkt uit het feit dat hij een bedrag van 25 gulden legateerde aan de arme inwoners van Lutjegast. In het **Abel Tasman Kabinet** is een expositie ingericht over deze beroemde ontdekkings-

4 In **Oldekerk** staat even bezijden de route een **klokkenstoel**, een 'kerktoren voor de armen'. Een klokkenstoel werd vaak gebouwd in gebieden waar de inwoners te arm waren om voldoende geld bij te dragen voor de bouw van een kerk. Om kosten te besparen, werd daarom in plaats van een kerktoren een klokkenstoel opgericht. De klokkenstoel van Oldekerk werd in de 18e eeuw geplaatst. De klok uit 1630 werd tijdens de Tweede Wereldoorlog door de Duitse bezetter omgesmolten ten behoeve van de wapenindustrie. Na de oorlog werd er een nieuwe klok ingehangen.

5 Door de vervening in het verleden ontstonden in het open landschap vierkante plassen, zogeheten **petgaten**, zoals bij **Bakkerom**. De tussenliggende stroken grond, waarop het veen te drogen werd gelegd, groeiden later vol met elzen.

6 Langs het Dwarsdiep liggen weilanden met een hoge natuurwaarde; ze worden beheerd als reservaat of door middel van beheerovereenkomsten met boeren. Vooral in mei is hier een rijke flora en fauna. On-

De klokkenstoel op het voormalige kerkhof van Oldekerk

Praktische informatie

START Lutjegast Abel Tasman Kabinet, Kompasstraat 1, 9866 TA.

P Lutjegast Abel Tasman Kabinet, Kompasstraat 1, 9866 TA.

Lutjegast. Boerakker. Doezum.

Opende Bekkema Kolonieweg 6, 0594 65 94 38. Zo op afspraak. Ca. 3 km naar route.

Weidegebied/akkerland

reiziger (Kompasstraat 1, www.abeltasman.org, open: do-za 13.30-16.30 uur).

2 Lutjegast ligt op een smalle rug hetgeen al uit de plaatsnaam valt af te leiden (lutje = klein). De eerste bewoners vestigden zich hier in de 10e eeuw. Van hieruit werden haaks op de weg de veengronden ontgonnen. Om te voorkomen dat vee en wild op de akkers konden komen, werden doornige hagen aangelegd met braam, meidoorn, sleedoorn en Gelderse roos. Later kwamen hier boomsoorten tussen, vooral elzen. Zo ontstond op de ruggen langs de perceelgrenzen een fijnmazig net van **houtsingels**. Door schaalvergroting in de landbouw zijn diverse houtsingels verdwenen.

3 Bij **Gaarkeuken** ligt de **sluis** die de Friese boezem van het waterschap Noorderzijlvest scheidt. Het gehucht dankt zijn naam aan de gaarkeuken – een eenvoudig café-restaurant – die vroeger bij de sluis stond.

der meer watersnip, kemphaan en tureluur komen hier voor. Langs het Dwarsdiep staat een **vogelkijkhut** vanwaaruit de vogels te observeren zijn.

7 Doezum is een duidelijk voorbeeld van een **streekdorp** op een zandrug. Vanaf ca. het jaar 1000 raakten de zandruggen in het Westerkwartier bewoond. De ouderdom van het dorp blijkt uit de romaanse kerk die in oorsprong van de 12e eeuw dateert. Het oorspronkelijke tufstenen schip is in de 16e eeuw vervangen. Het huidige schip dateert van 1808.

8 Halverwege Doezum en Lutjegast volgt de route de **Caspar de Roblesdijk**. Hier lag het tracé van het Caspar de Robles of Kolonelsdiep, dat in opdracht van de hertog van Alva tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) werd gegraven om de Spaanse troepen per schip te kunnen verplaatsen.

